

Масенко А.О., здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара,
м. Дніпро, Україна
Науковий керівник: Юзікова Н.С., д.ю.н., професор

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ КОНФІСКАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ СХІДНОЇ КУЛЬТУРИ

У науці кримінального права приділяється чимало уваги протидії різним видам злочинної поведінки, у тому числі й шляхом застосування покарання. Однак недостатньо розробленою залишається проблема законодавчого регулювання окремих видів заходів кримінально-правового характеру, до яких відноситься спеціальна конфіскація.

Спеціальна конфіскація виступає одним з необхідних заходів кримінально-правового характеру, адже вона сприяє вилученню речей або предметів, грошей, цінностей або іншого майна, яке набуто незаконним шляхом. І саме це забезпечує невідворотність кримінальної відповідальності та ефективність заходів кримінально-правового характеру.

Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» (2013 р.) було змінено назву розділу XIV Загальної частини і викладено у такій редакції: «Інші заходи кримінально-правового характеру» та доповнено КК України ст.ст. 96-1 і 96-2 з питань спеціальної конфіскації: поняття, підстав застосування [1].

У країнах східної культури, таких як Китайська Народна Республіка, відсутнє поняття спеціальної конфіскації, та у системі покарань, у якості додаткового передбачено конфіскацію майна. У КК КНР зазначено, що у винної особи («злочинного елемента суспільства») може бути конфісковане все майно, але при цьому виділяється частка, яка необхідна для витрат на проживання злочинного елемента, а також для тих кого він утримує. З двох статей, які регулюють конфіскацію майна в Китаї, можна побачити, що за злочини, передбачено суворе покарання. Тобто, при застосуванні судом такого виду стягнення – може бути безоплатно вилучено все майно, а залишається, лише частка, яка необхідна для його проживання та його сім'ї, і якщо в нього є борги перед кредиторами, то вони всі підлягають погашенню за рахунок конфіскованого майна, а все інше переходить державі. Даний вид покарання є додатковим, а отже, на підставі проведеного аналізу КК КНР може бути застосований судом на власний розсуд – зокрема, в Кодексі встановлюються, які види основних

покарань застосовуються до винного, стосовно додаткових - ніякої вказівки про це нема [2].

В Японії більш поширеним є регулювання саме спеціальної конфіскації (у кодексі передбачено – просто конфіскація). Так, КК Японії встановлюється, що конфіскація може бути застосована щодо таких предметів: 1) предмет, який є складовою злочинного діяння; 2) предмет, який використовується або призначений для використання у вчиненні злочинного діяння; 3) предмет, вироблений або придбаний за допомогою злочинного діяння, або предмет, придбаний як винагорода за злочинне діяння; 4) об'єкт, отриманий в обмін на об'єкт, викладений у попередньому пункті.

Зазначені предмети можуть бути конфісковані тільки, якщо вони належать (перебувають) саме у тієї особи, яка їх набула (у злочинця). Предмети можуть бути конфісковані у іншої особи, лише у випадку, що вона знала про їх незаконне застосування. Якщо предмети, передбачені у пункті 3 і 4 неможливо конфіскувати, з винного може бути стягнена сума еквівалентна їх вартості. В Японії існує обмеження застосування конфіскації, так не може бути конфіскації стосовно злочинів, які караються лише позбавленням волі за проступки або дрібним штрафом, за винятком випадків, коли це спеціально передбачено; однак, за умови, що це не поширюється на об'єкт, зазначений у пункті 1 (ст. 19-20) [3].

У кримінальному законодавстві Південної Кореї схоже визначення спеціальної конфіскації. Вона може бути застосована як основне або додаткове покарання. Повна або часткова конфіскація предмету може бути застосована також лише, якщо річ перебуває у власності злочинця, а не іншої особи, або якщо вона була придбана іншою особою і при цьому ця особа знала, про те, що річ була здобута або використана злочинним шляхом. Під конфіскацію підпадають: 1) річ, яка була використана або розшукувалася для використання у вчиненні злочину; 2) річ, вироблена або придбана для злочинних цілей; 3) річ, отримана в обмін на річ, згадану в двох попередніх пунктах.

Якщо ці речі неможливо вилучити, винна особа має сплатити в державну казну їх вартість. Також коли лише частина документа, книги та малюнки, спеціальні носії інформації, такі як електромагнітні записи тощо, або цінна безпека були визнанні злочинними, ця частина має бути знищена (ст. 48-49) [4].

Таким чином, у національному правовому полі питання спеціальної конфіскації набули законодавчого закріплення, що свідчить про прагнення до встановлення справедливої рівноваги та застосування відповідного заходу кримінально-правового характеру. Спеціальна конфіскація має бути застосована до винного суб'єкта у випадках, коли особа злочинним шляхом набула певне майно, оскільки тоді буде повною мірою реалізована загальна і спеціальна превенція.

Література

1. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-18#Text>. (дата звернення 22.04.2022).

2. Criminal Law of the People's Republic of China. URL: <https://www.fmprc.gov.cn/ce/cgvienna/eng/dbtyw/jdwt/crimelaw/t209043.htm>. (дата звернення 22.04.2022).

3. Penal Code of Japan. URL: http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail_main?re=02&ia=03&vm=02&id=1960 (дата звернення 22.04.2022).

4. Criminal Code of South Korea. URL: <https://www.refworld.org/pdfid/3f49e3ed4.pdf> (дата звернення 22.04.2022).

УДК 342.56(043.2)

Мосійчук Л.М., здобувачка вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна
Науковий керівник: Кравчук В.М., д.ю.н., доцент

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОРЯДКУ ПРИЗНАЧЕННЯ НА ПОСАДУ СУДДІ

Порядок призначення судді на посаду відображається у ряді міжнародних правових актів. Важливим документом, що регламентує призначення судді на посаду є Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя, прийнята Першою світовою конференцією по незалежності правосуддя у 1983 році [1]. У контексті призначення судді на посаду, Декларація, зокрема, визначає наступне: не існує єдиного правильного способу обрання суддів; єдиною вимогою є та, що спосіб обрання повинен гарантувати, що призначення суддів не здійснюється за нечесними мотивами [1].

У п. 1.3. Європейської хартії суддів вказується, що стосовно кожного рішення, пов'язаного з підбором, відбором, призначенням та просуванням по службі або закінченням перебування на посаді судді Закон передбачає втручання органу, незалежного від виконавчої та законодавчої влади, у якому не менше половини учасників є судьями, обраними такими ж судьями в порядку, що гарантує найширше представництво суддів [2].

Відповідно до ст. 9 Загальної хартії судді, обрання судді на посаду має відповідати об'єктивним та прозорим критеріям і базуватися суто на його професійній кваліфікації. Якщо обрання на посаду не відбувається іншим шляхом згідно з встановленою та глибоко вкоріненою традицією, то таке обрання має здійснювати незалежний орган, що включає достатню